

Ο Βεάκης στο ρόλο του Λήρ (1939)

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ
ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΒΕΑΚΗ

ΜΙΑ ΕΝΔΟΞΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ

Πώς τήν ἄρχισε

ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΛΛΑΔΙΚΟ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ, ΣΤΑ ΣΑΝΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

...Στὴν κατεύθυνση τῆς ζωῆς μου ἔπαιξε μεγάλο ρόλο ἡ ιδιαίτερή μου πατρίδα κι' εἶχα πάντα τὴν ἔμμονη ἰδέα, πῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ στὸν Πειραιᾶ θὰ μούρχονταν καὶ θὰ μοῦ γίνονταν τὰ γεγονότα ἐκεῖνα, πού θὰ χάραζαν τὸ δρόμο μου ἢ πού θὰ σημείωναν τοὺς κυριώτερους σταθμούς τῆς ζωῆς μου.

Σ' ἐκείνη τὴν καθυστερημένη ἐποχὴ τῶν παιδικῶν μου χρόνων χρειάζονταν ἐλατήρια πολὺ δυνατά κι ἀφορμὲς τεράστιες γιὰ νὰ χαλυβδῶσουν τὴν θέληση ἑνὸς παιδιοῦ τόσο, πού νὰ πάρει τὴν ἀπόφαση ν' ἀκολουθήσει τὴν κλίση τῆς ψυχῆς του, μιὰ κλίση καταδικασμένη σὰν θανάσιμο ἀμάρτημα ἀπὸ τοὺς φρόνιμους νοικοκυραῖους τοῦ καιροῦ ἐκείνου : τὴν κλίση γιὰ τὰ παλιοσά- νιδα τῆς Σκηνῆς !

Καὶ στὸν Πειραιᾶ, στὴν ιδιαίτερή μου πατρίδα, εἶχε ἀκριβῶς τὴν ἔδρα τοῦ ὀ αὐστηρότερος καὶ συντηρητικότερος ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς μου καὶ—δυστυχῶς !—ὁ σημαντικότερος προστάτης μου ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ὀρφάνεψα, γιὰτὶ ἦταν καὶ ὁ πλουσιότερος. Ὁ ἄντρας τῆς ἀδελφῆς τοῦ πατέρα μου, ὁ σεβαστὸς μου θεῖος καὶ μέγας ξυλέμπορος Παναγιώτης Δάρμας.

Μικρούλη, ὕστερ' ἀπ' τὸ θάνατο τῶν γονιῶ μου, τ' ἀδέρφια τοῦ πατέρα μου με πῆραν στὴν Ἀθήνα, μὰ ὅλα μου τὰ καλοκαίρια τὰ περνοῦσα στ' ἀκρογιάλια τῆς Καστέλας καὶ τῆς Φρεατύ- δας, πότε στοῦ θεῖου μου τοῦ Δάρμα, πότε κοντὰ στοὺς νονοὺς μου στὰ σπίτια τοῦ Μπὸν καὶ τοῦ Βολωνάκη. Θυμᾶμαι ὀλοζώντανες τὶς ἀτέλειωτες νοουθεσίες τοῦ θεῖου μου τὰ μεσημέρια στὸ τραπέζι του, πού βλέποντας τὴν ἀγάπη μου γιὰ τὴ Ζωγραφικὴ καὶ τὴν Ποίηση, προσπαθοῦσε νὰ μοῦ μεταδώσει τὴ φυσικὴ του ἀποστροφή γιὰ κείνους πού δὲν ἀντίκρυζαν τὴν ὄψη τῆς ζωῆς ὀπως αὐτὸς τὴν ἐβλεπε : θετικὴ, πραχτικὴ, πεζὴ, δοσμένη ὀλη στὸ ἐμπόριο καὶ στὸ θησαυρίσμα τοῦ ὀλικοῦ πλοῦτου. Σ' αὐτὲς ἀκριβῶς τὶς καταθλιπτικὲς γιὰ μένα συνομιλίες, ἡ παιδικὴ μου ψυχὴ, ἡ γεμάτη πόθους ὀλότελα ἀντίθετους, εὑρίσκει τὴ δύναμη τῆς ἀντίδρασης καὶ ξεχειλίζει ἀπὸ τὴ λαχτάρα τῆς Τέχνης.

Κάποτε, ὀταν πλησίαζα νὰ τελειῶσω τὶς σχολικὲς μου σπουδές, μοῦ εἶπε πῶς μόλις τελειῶσω τὸ Γυμνάσιο, θέλει νὰ μ' ἐγκαταστήσει στὸ ξυλάδικο κι ὀταν θὰ συνήθισα στὴ δουλειὰ του, ὀταν μάθαινα τὴν ἀξία τοῦ ξύλου, ὀταν μάθαινα τὸ τεχνικὸ φόρτωμα τοῦ κάρου ἢ τοῦ καϊκιῶ—πού νὰ μὴ μποροῦν νὰ με γελάσουν οἱ ἀγαγιότες—ὀταν θᾶμπαινα γιὰ καλὰ πιά στὸ νόημα τοῦ ἐμπο- ρίου του, θὰ μοῦ παράδινε τὰ κλειδιὰ τοῦ μαγαζιοῦ καὶ τῆς κάσας καὶ θὰ μ' ἔκανε ἀφέντη, φτάνει νὰ ἦταν σίγουρος πῶς βρῆκε τὸν ἄνθρωπο πού θὰ συνέχιζε τὸ ἔργο του. Ἦταν ἄκκληρος καὶ φυσικὰ, γιὰ κάθε ἄλλον, ἦταν τοῦτο μιὰ ζηλευτὴ τύχη, ὀχι ὀμως καὶ γιὰ μένα.

Νόμισα πῶς τὸ κυριώτερο χρέος μου, ἐκείνης τῆς ὀρας, ἦταν νὰ τοῦ μιλῶσω με εἰλικρίνεια καὶ νὰ τοῦ σβῆσω γιὰ πάντα μιὰν ἐλπίδα πού ἦξερα πῶς θᾶμενε ἀπραγματοποίητη. Ἀντὶ νὰ τοῦ πᾶ εὐχαριστᾶ, τοῦ μίλησα γιὰ... Τέχνη ! Δὲν τολμοῦσα βέβαια νὰ μιλῶσω γιὰ Θέατρο, πού στὴν ἀντίληψη τοῦ Σεβαστοῦ μου Θεῖου ἦταν κάτι τερατῶδες, κάτι ἰσοδύναμο με τὴν ἐξαχρείωση καὶ τὴ διαφθορὰ—τοῦ μίλησα ὀμως γιὰ Ζωγραφικὴ πού τὴν ἀγαποῦσα κι αὐτὴν, λιγότερο ἴσως ἀπὸ τὸ θέατρο, μὰ τόσο πού φανταζόμουνα πῶς, ἂν δὲν κατᾶφερα νὰ ζῆσω σὰν θεατρίνος, θὰ μποροῦ- σα νὰ ζῆσω σὰν ζωγράφος. Τοῦ εἶπα λοιπόν, πῶς στὴν Ἀθήνα ἔπαιρνα μαθήματα ἀπὸ τὸν θαλασ- σογράφου Χατζῆ καὶ πῶς εἶχα σκοπὸ νὰ δᾶσω ἐξετάσεις στὸ Πολυτεχνεῖο. Ἔγινε θηρίο. Κι ἄκουσα τότε ἀπὸ τὸ στόμα του κάτι καταπληκτικὸ :—«Τὶ δηλαδὴ, θέλεις νὰ γίνεις σὰν τὸν Βολω- νάκη ;»—«Θὰ εἶμουν εὐτυχησμένος, τοῦ ἀπάντησα, ἂν μποροῦσα νὰ φτάσω στὰ μισὰ τῆς τέχνης τοῦ Βολωνάκη !» Ἐκεῖνος ὀμως δὲν καταλάβαινε ἀπ' αὐτὰ. Ἀγαποῦσε καὶ τιμοῦσε τὸν πατέρα μου καὶ γεμάτος θυμὸ πρόσθεσε :—«Τὸ παιδὶ τοῦ μακαρίτη τοῦ Νικολάκη δὲ μπορᾶ νὰ σκεφτᾶ πῶς θὰ καταντῆσει νὰ κάθεται στὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου τοῦ μαγαζιοῦ μου, πλάι στὸν παλωματῆ, καὶ νὰ περιμένει ξυπόλυτος, με τᾶνα παπούτσι, νὰ τοῦ μαλώσει ὁ παλωματῆς τὸ ἄλλο, ὀπως εἶδα προχτὲς τὸν Βολωνάκη καὶ ντράπηκα νὰ τὸν χαιρετίσω !» Θύμωσα πού τᾶκουσα αὐτὸ καὶ κατακόκκινος τοῦ ἀποκρίθηκα σὲ τόνο ἴσως ἀθᾶδικο γιὰ τὴν ἡλικία μου : —«Ὁ Βολωνάκης εἶναι μεγάλος Καλλιτέχνης, κι ἂν κάθισε ἐκεῖ δὰ μιὰ στιγμὴ νὰ τοῦ ρᾶψουνε τὸ παπούτσι του πού ξηλαῖθηκε, τόκανε με τὴν ἀφέλεια πού χαρακτηρίζει τοὺς Μεγάλους. Ἄν ὀμως ἐσένα σοῦ φαί- νεται ντροπὴ νᾶναι φτωχὸς ἕνας μεγάλος Καλλιτέχνης, πᾶξε νὰ βρεῖς τὴν αἰτία στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ σου. Τὶ σοῦ χρειάζονται τὰ πλοῦτη σου, ὀταν δὲν καταλαβαίνεις πῶς εἶναι πιὸ ντροπὴ ἀπὸ τὴ φτώχεια τοῦ Βολωνάκη, νᾶχεις κρεμασμένες στὰ ντουβάρια σου αὐτὲς τὶς χαλκομανίες—καὶ τοῦδειξα στὸν τοῖχο τῆς τραπεζαρίας του τὴν καλοκορνιζαρισμένη λιθογραφία μιᾶς νατῦρ - μὀρτ πού παράσταινε ἕνα σύμπλεγμα ἀπὸ φρούτα. «Ἄν οἱ πλοῦστοι σάν κι' ἐσένα ἦξεραν ἀπὸ Τέχνη, δὲ θᾶχες κᾶντρα πού ἡ κορνίτζα τοὺς κοστίζει πιὸ ἀκριβὰ ἀπὸ τὸ περιεχόμενον καὶ τότες οἱ μεγά-

λοι τεχνίτες δὲ θ' ἀναγκάζονταν νὰ βγάζουν τὸ παπούτσι τους στὴ γωνιά τοῦ δρόμου νὰ τοὺς τὸ μαλώσει ὁ μπαλωματὴς !»

Ἦμουν σίγουρος πὼς θὰ μ' ἔδιωχνε ἀπὸ τὸ σπίτι του στὴ στιγμή, μὰ γελάστηκα. Κοίταξε λίγο μπροστὰ του ἀμίλητος κι ὕστερα εἶπε :

—«Θὰ γίνεις λοιπὸν καλλιτέχνης!... Τρέμω γιὰ τὸ μέλλον σου. Εἶσαι παιδί νευρικό καὶ καλοζωισμένο καὶ μεγάλωσες μέσα στὰ χάρδια. Δὲ θὰ μπορέσεις ν' ἀντέξεις στὴ φτώχεια. Ἡ καρμινιόλα σὲ περιμένει. Θὰ κλέψεις ἅμα πεινάσεις. Κι' ἂν σὲ πιάσουν, θὰ σκοτώσεις !» Τάπε αὐτὰ μ' ἀληθινὴ λύπη κι ἄξαφνα θύμωσε :

—«Χάσου ἀπὸ τὰ μάτια μου...»

Αὐτὸ ἦταν τὸ στερνὸ καλοκαίρι ποὺ πέρασα σπίτι του.

Ἐστόσο, ὅλα τὰ περασμένα καλοκαίρια, ἀπὸ τότε ποὺ ἦμουν πέντε χρονῶν ὡς τώρα ποὺ ἦμουν 16, τὰ χρωστῶ σ' αὐτὸν καὶ τὸ χρέος μου εἶναι μεγάλο, γιὰτὶ μέσα σ' αὐτὰ τὰ καλοκαίρια τῆς ἰδιαίτερης Πατρίδας μου, στ' ἀκρογιάλια τῆς Καστέλας καὶ τῆς Φρεατύδας, μέστωσα μέσα μου ἢ λατρεία τοῦ Ὁραίου μὲ τῆς φύσης τὴν ὀμορφιά καὶ τὴ γνωριμιὰ τῶν ὀμορφῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸνα μέρος—καὶ μὲ τὴ φυσικὴ ἀντίδραση ποὺ μοῦ γεννοῦσε μέσα μου ἢ σκουριασμένη ἀντίδραση τῆς ζωῆς, ἀντίδραση ποὺ μὲ δυνάμωσε ὡς τὴν ἀπόφαση νὰ σπάσω τὰ δεσμά μου.

ΟΤΙ ΕΝ ΠΥΡΙ ΔΟΚΙΜΑΖΕΤΑΙ ΧΡΥΣΟΣ, ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΝ ΚΑΜΙΝῶ ΤΑΠΕΙΝΩΣΕΩΣ...

...Βάζοντας τώρα τὸ ἐρώτημα στὸν ἑαυτό μου : «Γιὰτὶ ἤθελα νὰ παίξω τὸν Λήρ ;» νιώθω τὸ στοχασμὸ μου νὰ τραβιέται στὰ μακρυνὰ ἐκεῖνα χρόνια, στὸ 1900, ποὺ παιδί ἀμούστακο—16 χρονῶν—ἀποφάσιζα ν' ἀφιερῶσω τὴ ζωὴ μου στὸ Θέατρο καὶ παρουσιαζόμενον μπρὸς στὴν ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Βασιλικῆς Δραματικῆς Σχολῆς Γεωργίου τοῦ Α'. Σεβαστὴ, ἀλήθεια, Ἐπιτροπὴ, ποὺ σὲ γέμιζε δέος : Ἄγγελος Βλάχος, Βικέλας, Κουρτιδῆς, Σακελαρόπουλος, Θωμᾶς Οἰκονόμου. Εἶχα τὴν τύχη νάμαι κι ἐγὼ ἕνας ἀπὸ τοὺς 18 νέους ποὺ πέτυχαν, ἀνάμεσα σὲ 118 ὑποψήφιους, στὴ διπλὴ δοκιμασία τῶν ἐξετάσεων. Ἐδῶσα Μάκβεθ, Ἀμλέτο καὶ Φιλανθρωπινὸ ἀπὸ τὴ «Μαρία Δοξαπατρή» τοῦ Βερναρδάκη. Μπῆκα χωρὶς μέσα, χωρὶς καμμιὰ ἰδιαίτερη σύσταση. Οἱ συγγενικὲς μου οἰκογένειες δὲν ἤθελαν οὔτε νὰ τ' ἀκούσουν. Ἦταν γιὰ μένα θρίαμβος. Πῆρε τὸ μαλὸ μου ἀέρα ! Ἦμουν ὁ Βενιαμίν, ὁ πῖος ἀνίδεος κι ὁ πῖο ἀγράμματος ἐκείνης τῆς συντροφιάς. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῆς μακριᾶς μαύρης μπέρτας, τοῦ πλατύγυρου καπέλλου καὶ τῶν μακριῶν μαλλιών, ποὺ ξεχνούντανε κάτω ἀπ' τὰ μεγάλα μπῶρ—δείγμα τῆς ξαναμμένης μας φαντασίας. Μὲ τοὺς συμμαθητὲς μου τῆς Σχολῆς ἀνεβοκατεβαίναμε τὴν ὁδὸ Σταδίου σάν ἄλλοι Ἄρτανιάν, ἔτοιμοι νὰ διασταυρώσουμε τὰ ξίφη μας μὲ τὸν πρῶτο ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ μᾶς κοιτάξει εἰρωνικά, ἀμφισβητώντας ἔτσι τὴν ὑποταγὴ τοῦ σύμπαντος στὸ κατακτητικὸ μας ξεκίνημα : Εἶμαστ' ἐμεῖς ἡ νέα γενιά τοῦ Θεάτρου, ποὺ θὰ γκρεμίζαμε κάθε παλιὸ γιὰ νὰ ὑψώσουμε τὸ Ναὸ τῆς Νέας Τέχνης ! Ποιᾶς Νέας Τέχνης ; Ἀνάθεμά μας κι ἂν ξέραμε τί γυρεύαμε...

Ἐστόσο, οἱ ἠθοποιοί, οἱ θεατρίνοι ποὺ ἀγωνίζονταν σκληρὰ καὶ σιωπηλὰ τὸν ἀγῶνα τους, μ' ὄλο ποῦἔβρασαν καλὰ πὼς τὸ αἰσθημὰ μου γι' αὐτοὺς ἦταν εἰρηνεῖα καὶ καταφρόνια, μᾶς ἄνοιγαν τὶς πόρτες τῶν θεάτρων τους καὶ μᾶς δέχονταν μὲ καλωσύνη στὰ παρασκήνιά τους.

Ἐτσι, ἕνα βράδυ τοῦ χειμῶνα τοῦ 1901, τέσσαρες—πέντε ἀπὸ μᾶς εἰσβάλαμε στὴ σάλα τοῦ χειμωνιάτικου Βαριετέ, νὰ κρίνουμε, νὰ κοροϊδέσουμε, νὰ προγγίξουμε—κατὰ τὴν ἐκφραση τῆς ἐποχῆς—τὸ Θῆασο τῆς Αἰκατερίνης Βερῶνῆς, ποὺ εἶχε τὴν τ ὀ λ μ η , κατὰ τὴν ὑπερφίαλη γνώμη μας, ν' ἀνεβάσει τὴν τραγωδία τὴν πῖο δύσκολη ἀπ' ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ, τὸν «Βασίλεα Λήρ». Θυμᾶμαι τώρα μὲ ντροπὴ τὴ γελοία ἐπιδειχτικὴ στάση καὶ τὰ σαχλά εὐφυολογήματα ποὺ, ὥσπου ν' ἀνοιξοῦ ἡ αὐλαία, σκορποῦσε ὀλόγυρα ἢ παλαβὴ συντροφιά μας γιὰ νὰ κάνει ἐντύπωση στὸ ἀνίδεο—κατὰ τὴ γνώμη μας—κοινό. Καὶ λέω πὼς, ἂν δὲν ἔχασε τὴν ὑπομονὴ του καὶ δὲ μᾶς πληρῶσε ὅπως μᾶς ἄξιζε, θάταν δυὸ οἱ αἰτίες : Ἡ γιὰτὶ τὰ νιάτα εἶναι πάντα συμπαθητικὰ καὶ συχωριούνται μ' ὄλες τὶς αὐθάδειες ἢ γιὰτὶ τὸ ξεκίνημά μας ἦταν τόσο ξέφρενο καὶ ὀρηκτικὸ ποῦδειχνε πὼς τὶς γνώμες μας εἶμαστε ἔτοιμοι νὰ τὶς ὑποστηρίξουμε καὶ μὲ τὶς γροθιές μας ἀκόμα.

Εὐτυχῶς ἡ παράσταση ἄρχισε σὲ λίγο καὶ στὸ γελοῖο μας φέρσιμο ἢ ἀπάντηση δόθηκε ἀπὸ τὴ σκηνή. Δὲν ἦταν ἀπάντηση. Ἦταν κατακέφαλος ! Μουδιασμένοι καὶ ντροπιασμένοι, σάν τοὺς δαρμένους σκύλους, μὲ τὴν οὐρὰ στὰ σκέλια, σκορπιστήκαμε στὴ σκοτεινὴ πλάτεια τοῦ Θεάτρου ἀναζητώντας γωνιές ἡσυχότερες κι ἀφανέστερες γιὰ ν' αὐτοσυγκεντρωθοῦμε, νὰ προσηλωθοῦμε, τραβηγμένοι καὶ μαζεμένοι ἀπὸ τὸ μεγάλο καλλιτεχνικὸ γεγονός, ποὺ ζετυλιγόταν μπρὸς στὰ ὀρθάνοιχτα μάτια μας. Τὸ μεγάλο γεγονός ἦταν πὼς ὁ Γιώργης Πετρίδης ἔπαιξε τὸ Βασίλεα Λήρ ! Θυμᾶμαι πὼς γιὰ μέρες, γιὰ βδομάδες, ἡ ἐντύπωση κράτησε τὸ αἰσθητήριό μου σὲ τέτοια ἀναστάτωση, ποὺ μὲ δάκρυα στὶς ὄρες τῆς μόνωσής μου παρακαλοῦσα τὴ μοῖρα νὰ μ' ἀξιῶσει νὰ φτιάσω κάποτε τὴν τρῖσευτυχισμένη ὀριμότητα νὰ παίξω κι ἐγὼ μὲ τὴ σειρά μου αὐτὸ τὸ Σαίξπηρικό μεγαλουργημα.

Ἐπὸ κείνη τὴ βραδιά κάτι γκρεμίστηκε μέσα μου, κι ἀπὸ τὸ συντάραχο τοῦ χαλασμοῦ ἕνας ἄλλος κόσμος γεννήθηκε. Ἐπὸ κείνη τὴ βραδιά, ἔσβησε μέσα μου ὁ ὑπεροπτικὸς ἐρασιτέχνης κι ἄρχισε νὰ ζεῖ καὶ νὰ στοχάζεται ὁ θεατρίνος. Ἐτσι ἀλλαγμένος ξεκίνησα σὲ λίγο.

Και πῶς τὴν τέλειωσαν...

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΚΡΙΤΗΝ, ΠΑΡΑ Τῶ Γ' ΑΣΤΥΝΟΜΙΚῶ ΤΜΗΜΑΤΙ...

Πρὸς
τὸν Κύριον Ἀνακριτὴν
παρὰ τῶ Γ' Ἀστυνομικῶ Τμήματι

Ἐνταῦθα

Κύριε Ἀνακριτά,

Κατὰ τὴν χθεσινὴν ἀνάκρισίν μου ἐζητήσατε νὰ σᾶς καθορίσω δι' ὑπομνήματος τὴν ἰδεολογίαν μου. Ἴδου αὐτή :

Οἱ συνάδελφοί μου, ἡ Κριτική, τὸ Κοινὸ, μοῦ κάνουν τὴν τιμὴ νὰ μὲ θεωροῦν τὸν πρῶτο δραματικὸ Καλλιτέχνη τῆς Πατρίδας μου.

Γιὰ ν' ἀποκτήσω τίς πνευματικὲς ἰκανότητες ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ Τέχνη μου, εἶχα χρῆος νὰ μελετήσω ἐντατικὰ τὴ Ζωή. Προσπάθησα μὲ στοχαστικὴ παρατηρητικότητά ν' ἀποκτήσω σαφῆ γνώση τῶν προβλημάτων ποὺ δημιουργοῦν τὴν εὐτυχία ἢ τὴ δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου. Ἔμαθα ν' ἀναζητῶ τοὺς καιμούς τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς καὶ νὰ ξεχωρίζω τὸ ἐσωτερικὸ δράμα τοῦ ἀνθρώπου, τόσο στὴ σχέση του μὲ τὸ κοινωνικὸ σύνολο, ὅσο καὶ μὲ τὴν ἀτομικὴ του ὑπαρξή, τὴ συνειδήσή του. Ἔτσι αἰσθάνθηκα μέσα μου ὀλόφωτα ἐκδηλωμένη τὴν ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου. Πιστεύω πῶς ἐκεῖνο ποὺ μπορεῖ νὰ κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ βρεῖ τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς, τὴν εὐτυχία, εἶναι ν' ἀποκτήσει μὲ τὴ μόρφωση τὴν δυνατότητα ν' ἀντικρούζει θαρρετὰ τὸ φῶς τῆς Ἀλήθειας καὶ γερὰ ἐρματισμένος ἀπὸ τὴ γνώση τοῦ Ὁρθοῦ, τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Δικαίου, νὰ μπορεῖ μόνος του νὰ κρατεῖ τὸ τιμὸν τῆς ζωῆς του στὴ σωστὴ ρότα ποὺ χάραξε, χωρὶς φόβο νὰ τὸν παρασύρουν πλανεροὶ ἄνεμοι.

Γι' αὐτὸ δὲ φρόντισα νὰ δεθῶ σὲ καμμιά πολιτικὴ ὀργάνωση, πιστεύοντας πῶς ἡ πείρα μου καὶ οἱ μελέτες μου μοῦ φτάνουν γιὰ νὰ ὀδηγῶ μόνος καὶ ἐλεύθερος τὸν ἑαυτό μου. Μισῶ τὰ τυραννικὰ καθεστῶτα, τὸ Φασισμό καὶ τὴ Βία. Πιστεύω ὅτι ὁ ἱμπεριαλισμὸς ὀδηγεῖ καὶ διαιωνίζει τὴν ἀλληλοσφαγὴ τῶν Ἐθνῶν. Ἐπιζητῶ καὶ εὐχομαι τὴν εἰρηνικὴ συμβίωση τῶν λαῶν ὅλης τῆς γῆς κάτω ἀπὸ ἐλεύθερα δημοκρατικὰ καθεστῶτα.

Εἶμαι Δημοκράτης καὶ Ἀνθρωπιστής.

Ἐπομνήμα

Αἰμιλίου Βεάκη

Ἡθοποιοῦ

Κατοίκου Ἀθηνῶν

Ἐν Ἀθήναις τῆ

27 Μαρτίου 1945

Δυὸ σκίτσα τοῦ Βεάκη, ἀπὸ τὴν περιοδεία τοῦ Ἐθνικοῦ στὴ Γερμανία, καμωμένα ἀπὸ τὸν σκηνογράφο Κλ. Κλώνη

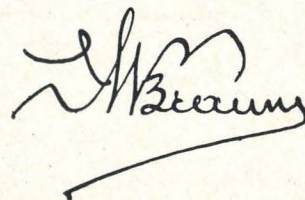
Κλ. Κλώνη
27 Μαρτίου 1945

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΞΥΓΙΑΝΣΕΩΣ

Οικονομόπουλος Έφνης
Πάντζαρης Δ/ντής
Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν
Ἀποσκίτης Δ/ντής
Ἐκπαιδεύσεως

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ συνεστήθη ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση τοῦ Τσαλδάρη καὶ τῶν Λαοπροβλήτων, γιὰ νὰ σπρώχνει τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς Πνευματικὰ Ἰδρύματα νὰ ἀπαρνοῦνται κάθε μετριοπαθῆ ἀρχὴν καὶ κάθε φρόνημα φιλελεύθερο, ἀνθρωπιστικό, σοσιαλιστικό, μὰ καὶ ἀληθινὰ ἔθνικὸ καὶ πατριωτικό, καὶ νὰ στρέφονται φανατικὰ πρὸς τὸν Κομμουνισμό. Νὰ ποιοὶ τὸν ἐνισχύουν, νὰ ποιοὶ τὸν δημιουργοῦν. Μοῦ ἀρνήθηκαν τὸ δικαίωμα νὰ κρίνω τὸν ἑαυτὸ μου ἀκατάλληλο γιὰ νὰ προδικάζω τὴν ἱστορία. Μοῦ ἀρνήθηκαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀμφιβάλλω ἂν ἡ γνήσια θέληση τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἔφερε τὸ Λαϊκὸ Κόμμα καὶ τὸν Κουλουμβάκη στὴν ἐξουσία. Μοῦ ἀρνήθηκαν τὸ δικαίωμα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κινδυνώδη τετραετὴ ὑπηρεσία μου στὶς Ἑλληνικὲς Κοινότητες τῆς Μακεδονίας στὴν ἐποχὴ τῶν Μακεδονικῶν ἀγῶνων κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς πολέμους τοῦ 12—13 ὅπου ὑπηρετήσα εἰς τὴν ζώνην τῶν πρόσω ἂπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἔπειτα ἀπὸ τὴν Καλλιτεχνικὴ σταδιοδρομία μου στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ πού ἐδόξασα τὴν Ἑλληνικὴ Τέχνη, μοῦ ἀρνήθηκαν τὸ δικαίωμα νὰ λέγωμαι Ἑλληὴν καὶ ἀναγνωρίζουν αὐτὸ τὸ δικαίωμα μόνο στοὺς προδότες τῆς ἰδεολογίας τῶν πού ἀπὸ φόβο γιὰ τὸ τομάρι τοὺς ἐσπευσαν, μόλις βρέθηκαν σὲ κίνδυνο, νὰ ὑμνήσουν τὸ Φασισμό καὶ τὴ Βία, καὶ μοῦ ζήτησαν νὰ κάμω κι ἐγὼ παρόμοια δήλωση. Στὴν ἀρνήσή μου, ὁ Οἰκονομόπουλος μοῦ εἶπε ὅτι, ἂν ἦμιον στὸ Δικαστήριον κι αὐτὸς ἦταν Πρόεδρος, θὰ μ' ἔβαζε εἴκοσι χρόνια φυλακὴ (Π... Βεᾶκη). Ὅπως δὴποτε δὲ μπορούσα πιά νὰ εἶμαι καθηγητὴς τῆς Δραματικῆς Τέχνης στὸ Ὠδεῖο καὶ μετὰ τὴν παύση μου τὸ λόγο θάπαρνε ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐκτοπίσεων.

Ἐφυγα χωρὶς νὰ δηλώσω. Μπροστὰ μου εἶδα καθαρά τὸ φάσμα τῆς πείνας τῆς οἰκογενείας μου. Τὸ βέβαιο θάνατό μου, μὲ τὴν κατάσταση τῆς ὑγείας μου, στὴν ἐξορία. Ἀπὸ τοὺς τρεῖς, ὁ Πάντζαρης ἔνωσε μέχρι τῦψεαν τὴν ἀδικία πού μοῦ γίνονταν καὶ τὴν ἐπομένη τηλεφώνησε στὸ Γραμματεῖα τοῦ Ὠδείου Καραγιαννίδη, ὅτι μὲ παρακαλεῖ νὰ πάω στὸ γραφεῖο του. Πῆγα. Μοῦ μίλησε ἐπιδεικνύοντας εἰλικρινῆς ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ἄτομό μου. ἄπειρο θαυμασμό στὴν Τέχνη μου, μοῦ ὑπέδειξε ὅτι δὲν ἀνήκω στὸν ἑαυτὸ μου κ.τ.λ. Τέλος τὸν κίνδυνο ν' ἀφανίσω τὴ φαμίλια μου. Ἐκάλεσε τὸν Διευθυντὴ Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν Μ. Μαντούδη εἰς βοήθειάν του. Ἄφησαν καὶ οἱ δύο τὰ γραφεῖα τους καὶ τίς δουλειές τους κι ἀσχολήθηκαν ἐπὶ τέσσαρες μέρες πού πηγαινοερχόμενον στὸ Ὑπουργεῖο. Ὁ Μαντούδης πρότεινε νὰ μὴν κάνω αὐτὴ τὴν κοινὴ δήλωση τῶν ἀποκηρύξεων πού κάθε μέρα δημοσιεύονται στὶς ἐφημερίδες, ἀλλὰ μιὰ ἐπιστολὴ στὸν Ὑπουργὸ Παιδείας Βουρδουμπά, ἀξιοπρεπῆ, πού νὰ δηλώνω ὅτι τίθεμαι εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Πατρίδος. Εἶπα πὼς εἶμαι ἀνίκανος νὰ συνθέσω κάτι παρόμοιο καὶ ἀνέθεσα στοὺς ἴδιους νὰ κάμουν αὐτὴ τὴν ἐπιστολὴ καὶ νὰ τὴν ἐγκρίνω πρὶν τὴν ὑπογράψω. Σκέφθηκα : ἡ κόρη μου μόλις γύρισε ἀπὸ τὴν ἐξορία. Ὁ γιός μου εἶναι στρατιώτης. Ἡ ἔγγονουλα μου μόλις μπῆκε στὸ Γυμνάσιο. Κανεὶς δὲν διαθέτει πόρους ζωῆς. Ὁ μισθός τοῦ Ὠδείου θὰ σταματήσῃ. Ἡ σύνταξί μου ἐπίσης, ὅστερα ἀπὸ τὸ Νόμο πού κόβει τὴν ὀθηνδῆποτε σύνταξη παντὸς διακομμένου. Ἡ ἡλικία μου καὶ ἡ κλονισμένη ὑγεία μου δὲ θ' ἄντεχαν στὴν κακοτυχία τῆς ἐξορίας. Ὑπέγραψα.

Στὸ γραφεῖο τοῦ σπιτιοῦ του. Τελευταία φωτογραφία του

